

NACRX001NQW7
prvotní identifikátor

Dne: Naše značka: Vyřizuje/tel.: Kokošková / 974 847 287

Vaše značka:

ZPRÁVA ZE ZAHRANIČNÍ PRACOVNÍ CESTY

MÍSTO: Berlín, Německo

ÚČEL CESTY: Studijní pobyt v rámci IP - Nacistická okupační správa v PČM a její představitelé

ÚČASTNÍCI CESTY: PhDr. Zdeňka Kokošková, vedoucí 3. oddělení Národního archivu
Mgr. Monika Sedláková, pracovnice 3. oddělení Národního archivu

ZPRÁVU PODÁVÁ: PhDr. Zdeňka Kokošková a Mgr. Monika Sedláková

NAVŠTÍVENÉ INSTITUCE: Bundesarchiv, Abteilung Deutsches Reich (Spolkový archiv, Oddělení Německá říše), Finckelsteinallee 63, 12205 Berlin (Lichterfelde)

TRVÁNÍ CESTY: 15. 7. 2018 – 20.7. 2018

DATUM VYHOTOVENÍ: 6. 8. 2018

SCHVALUJE: PhDr. Eva Drašarová, CSc., ředitelka Národního archivu
podepsáno elektronicky

TEXT ZPRÁVY ZE ZAHRANIČNÍ PRACOVNÍ CESTY

ČÁST VŠEOBECNÁ:

Na služební cestu jsme vyrazily v neděli 15. července 2018 v 8.33 hodin z Prahy, hlavního nádraží, vlakem EC 176 Johannes Brahms. Hranice jsme překročily krátce po 10. hodině. Do Berlína na nádraží Südkreuz jsme dojely ve 12.34 hodin; cesta proběhla bez problémů.

Celý týden jsme pracovaly ve Spolkovém archivu na Finckensteinallee, kde se nachází oddělení Německé říše spravující archivní dokumenty ústředních říšských úřadů z let 1867/71-1945 a také knihovna archivu.

Zpět do České republiky jsme se vracely v pátek 20. července 2018. Z Berlína hl. nádraží jsme vyjely vlakem EC 179 Alois Negrelli v 17.16 hod. Do Prahy na hl. nádraží jsme dorazily bez problémů ve 21.24 hod. (přejezd hranic cca 19.45 hod.).

ČÁST ODBORNÁ:

Přes domněnku, že loňským podzimním výzkumem v berlínských archivech jsme završily studium personálních spisů osob zastávajících v Protektorátu Čechy a Morava v letech 1939-1945 funkci oberlandrátů se při naší letošní návštěvě ukázalo, že do databáze Invenio přibyly ještě další spisy týkající se studovaných úředníků. Místo připravované rozsáhlé rešerše k vyšším úředníkům protektorátní okupační správy, tedy z Úřadu říšského protektora v Čechách a na Moravě a Německého státního ministerstva pro Čechy a Moravu jsme se tedy musely částečně věnovat ještě dokončované problematice.

Na úvod jsme tedy sice prošly obě archivní databáze (Invenio a databázi MfS, tj. státní bezpečnosti býv. NDR) s personálními materiály a zapsaly odkazy na nalezené spisy cca u 160 osob působících v ústřední okupační správě, ale následně jsme provedly kontrolu údajů u všech 50 oberlandrátů a zjistily jsme nepříjemnou skutečnost. U zkoumaných osob se objevily odkazy na nové spisy, resp. na spisy pod nám neznámými signaturami. Bylo tedy nutné upřednostnit objednávání a studium těchto dokumentů. Jednalo se cca o 20 až 30 spisů, které jsme studovaly na mikrofilmech nebo v originální podobě. U některých z nich došlo pouze ke změnám v citacích, což bylo možné zjistit až po jejich předložení. Jiné odkazy se však týkaly

opravdu nových materiálů. Je tedy zřejmé, že ve Spolkovém archivu došlo v poslední době ke změnám v označení některých personálních písemností z období nacismu (jednotně je používána sign. R 9361 s různými římskými číslicemi, přičemž evidentně neexistuje konkordance), ale i k dalšímu zveřejňování nových personálních materiálů. Navíc jsme tak získaly odkazy na signatury nových spisů uložených zejména v pobočkách Spolkového archivu v Koblenzi, Freiburgu a Bayreuthu.

Archiv také dokončil digitalizaci dvou velmi často badatelsky využívaných členských kartoték NSDAP, tj. župní (regionální) kartotéky a centrální kartotéky. Obě jsme v minulých letech studovaly v klasické, tj. papírové, resp. mikrofilmové podobě a které jsou cenným zdrojem i díky často přiloženým portrétním fotografiím. Proto jsme přistoupily k opětovnému využití tohoto zdroje a provedly jsme rešerši ke všem oberlandrátům, ale i k části vyšších úředníků.

Seznámily jsme se tak se způsobem zpřístupnění těchto digitálních kopií ve Spolkovém archivu: Digitalizáty se studují na několika přesně vymezených počítačích ve studovně mikrofilmů (a mikrofiší). Studovat je mohou jen oprávněné osoby, tj. badatelé, kteří v centrální studovně získají vygenerované heslo do uvedených počítačů. První vstup nahlašují badatelé dozoru ve studovně mikrofilmů. Obě digitalizované kartotéky jsou opatřeny společným úvodem k dějinám fondu a návodem k použití. Jsou řazeny abecedně, výběr se zužuje psaním zvoleného příjmení do rubriky v horní části obrazovky. Po „dávkách“ asi 50-80 karet se pak objevují jejich záhlaví v počítači a lze je otevírat, zvětšovat, číst, vypisovat, ale i posílat do centrální tiskárny. Karty jsou opatřeny při prohlížení i při tisku údaji, z nichž je rovněž patrná přesná citace. Tisk může probíhat v různé velikosti, na výšku či šířku, ale i černobíle nebo barevně. Provádí jej pouze obsluha badatelny po nahlášení čísla příslušného počítače. Následně badatelé hradí kopie dokumentů dle ceníku služeb, a to buď denně nebo při ukončení studia (v tomto případě je podmínkou ponechání kopií u formuláře, do něhož se zapisuje citace a počet kopií).

V pátek před odjezdem jsme s ohledem na výročí atentátu na A. Hitlera (20. července 1944) navštívily Památník Plötzensee v berlínské čtvrti Charlottenburg, kde byly v dopoledních hodinách položeny smuteční vězňe. Shlédly jsme tamější expozici k bývalé věznicí věnující se i československým občanům, kteří zde byli popraveni v letech 1938 až 1945.

Závěr

Letošním výzkumem v berlínském Spolkovém archivu jsme s konečnou platností uzavřely studium personálních spisů týkajících se oberlandrátů. Zbývá nám objednat kopie asi 10 nových spisů z poboček Spolkového archivu a zapracovat je do téměř hotových medailonů. Poté se již budeme plně soustředit na vydání plánovaného lexikonu protektorátních oberlandrátů s doprovodnou edicí nejdůležitějších dokumentů.

Příští studijní pobyt v berlínských archivech již plánujeme věnovat výhradně vyšším úředníkům protektorátní okupační správy.